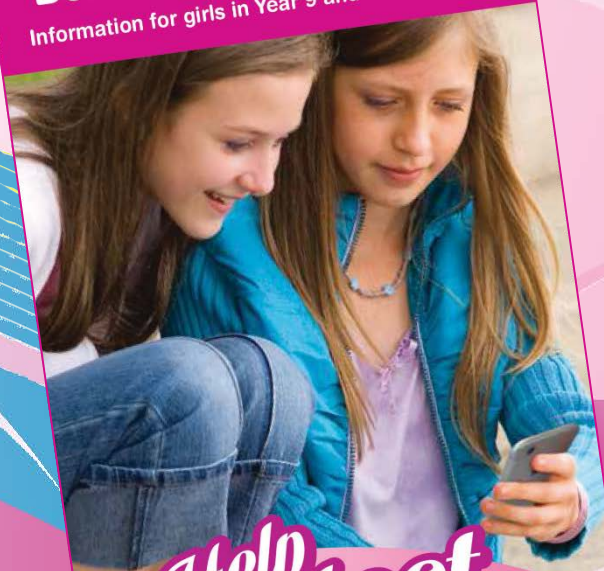

Beating cervical cancer

Information for girls in Year 9 and 10, aged 12-13

**Help
protect
yourself**

All you need to know about the
HPV vaccine that protects
against the commonest
cause of cervical cancer

Nugalėkite gimdos kaklelio vėžį

ŽPV vakcina: klausimai ir atsakymai 9-10
mokslo metus pradėjusių mergaičių tėvams

Šiais klausimais apie ŽPV vakciną ir atsakymais į juos siekiama papildyti informacinį lapelį, kurį jūsų duktė turėjo gauti mokykloje. Susipažinkite su šia informacija, užpildykite sutikimo formą, kurią gavote kartu su brošiūra, ir pristatykite į mokyklą.

Šia informacija siekiama atsakyti į bendrus klausimus, kurių galite turėti apie žmogaus papilomos viruso (ŽPV) vakciną, kuri apsaugos jūsų dukterį nuo gimdos kaklelio vėžio, be to, sužinosite, kur ieškoti išsamesnės informacijos, jeigu jos reikėtų. Ja siūloma skiepyti 12-13 metų sulaukusias mergaites (9 mokslo metai). Jeigu jūsų duktė šia vakcina nebus paskiepyta 9 mokslo metais, ji jai vėl bus siūloma 10 mokslo metais.

Daugiau informacijos galite rasti adresu: www.helpprotectyourself.info

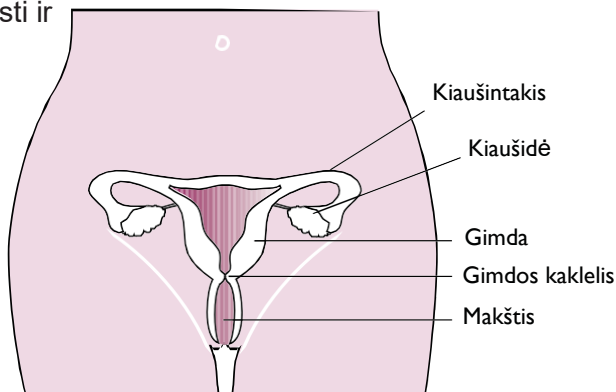
Kas yra gimdos kaklelio vėžys?

Gimdos kaklelio vėžys vystosi gimdos kaklelyje, t. y. įeigoje į gimdą (žr. 1 pav.). Šiaurės Airijoje kiekvienais metais gimdos kaklelio vėžys diagnozuojamas maždaug 95 moterims; nuo šios ligos miršta vidutiniškai 22 moterys.

Be to, kiekvienais metais diagnozuojami 1225 ankstyvos stadijos gimdos kaklelio vėžio atvejai. Būtent čia prasideda priešvėžiniai gimdos kaklelio ląstelių pokyčiai, o tai reiškia, kad 1 iš 10 moterų kažkuriuo gyvenimo metu bus diagnozuotas gimdos kaklelio vėžys.

Šį vėžį sukelia žmogaus papilomos virusas arba ŽPV, kuris iš vieno žmogaus kitam perduodamas lytiniu keliu (bet nebūtinai lytinės sueities metu). Šiuo virusu gali užsikrėsti ir vyrai, ir moterys. Yra daugiau kaip 100 ŽPV viruso tipų, bet, kiek žinoma, tik du iš jų – 16 ir 18 tipai – 7 iš 10 atvejų sukelia vėžį.

1 pav. Gimdos kaklelis – tai įeiga į gimdą

Jūsų dukteriai siūloma pasiskiepyti ŽPV vakcina, kuri ją gali apsaugoti nuo 16 ir 18 ŽPV tipų, kurie dažniausiai sukelia gimdos kaklelio vėžį. Gali būti, kad ateityje atsiras vakcina, kuri galės apsaugoti ir nuo kitų, gimdos kaklelio vėžį sukeliančių viruso tipų.

Kaip ŽPV sukelia vėžį?

Virusas prasiskverbia į gimdos kaklelio paviršines ląsteles, kur jis gali išlikti net kelis metus, nedarydamas jokios žalos. Vėliau, be jokių akivaizdžių priežasčių jis gali pradėti žaloti ląsteles. Šiems pakitimams aptikti yra skirtas gimdos kaklelio tyrimas, nes pakankamai anksti pastebėjus tokius pakitimus galima užkirsti kelią vėžiui. Jeigu šie pakitimai lieka negydomi, gali išsivystyti vėžys, dėl kurio galima sunkiai susirgti ir net mirti.

Daugumai žmonių šis virusas vėžio nesukelia, bet kai kuriems sukelia. Moterys dažniausiai nėra nenutuokia, kad yra apsikrėtusios šiuo virusu, nes nepastebi jokių jo simptomų.

Ar ši vakcina apsaugo nuo visų gimdos kaklelio vėžio tipų?

Ši vakcina apsaugo nuo dviejų viruso tipų, kurie sukelia apie 70 % gimdos kaklelio vėžio atvejų. Ji neapsaugos nuo kitų, vėžį sukeliančių šio viruso tipų, todėl labai svarbu, kad moterims būtų reguliariai atliekamas gimdos kaklelio tyrimas (tepinėlio tyrimas), kurio metu ieškoma vėžio pėdsakų. Sulaukusi tam tikro amžiaus, tai turės daryti ir jūsų duktė.

Pasiskiepijus šia vakcina, rizika, kad Jūsų duktė susirgs gimdos kaklelio vėžiu, sumažėja daugiau kaip 70 %.

Ar ši vakcina apsaugo nuo lytiniu keliu plintančių ligų?

Ši vakcina taip pat apsaugo nuo dviejų tipų ŽPV, dėl kurių, daugeliu atvejų, atsiranda lytinių organų karpos. Tačiau ji neapsaugos jūsų dukters nuo kitų, lytiniu keliu plintančių ligų, tokių kaip chlamidijozė; ji taip pat neapsaugos jūsų dukters ir nuo nepageidaujamo nėštumo. Todėl labai svarbu atėjus tinkamam laikui su savo dukterimi pasikalbėti apie saugius lytinius santykius.

Kaip ŽPV vakcina veikia?

Ši vakcina veikia taip pat, kaip ir kitos įprastos vakcinos. Ji įšvirškčiama į viršutinę rankos dalį. Reaguodamas į ją organizmas pradeda gaminti antikūnus, kurie padeda imuninei sistemai kovoti su ŽPV infekcija. Vakcina ŽPV infekcijos ar vėžio negali sukelti.

Kiek trunka vakcinės užtikrinama apsauga?

Tyrimai rodo, kad paskiepytų žmonių organizmas išlaiko aukštesnį apsaugos lygį bent dešimt metų, ir nėra jokių įrodymų, kad apsauga silpnėtų. Klinikinių tyrimų ir šiuo metu vykdomų mokslinių tyrimų duomenys rodo, kad ŽPV vakcina užtikrins apsaugą nuo šių virusų visam gyvenimui, nes po skiepavimo imuninė sistema gamina antikūnus. Šiuo metu papildomos skiepų dozės nėra reikalingos.

Kodėl šia vakcina siūloma skiepyti 12-13 metų mergaites?

ŽPV yra labai dažnai pasitaikanti infekcija ir lengvai yra perduodama lytiniu keliu. Ir nors menkai tikėtina, kad jūsų duktė tokiame amžiuje rizikuotų užsikrėsti ŽPV, nes dauguma mergaičių lytinį gyvenimą pradeda gyventi kur kas vėliau, jas skiepyti rekomenduojama kaip galima anksčiau. Taip bus užtikrinta maksimali vakcinės nauda, nes kai mergaitė pradės lytinį gyvenimą, ji jau bus apsaugota nuo ŽPV infekcijos.

Kaip administruojama vakcina?

Vakciną administruos mokyklos medikai iš vietinės Sveikatos priežiūros ir socialinės rūpybos tarnybos (angl. Health and Social Care Trust). Vakciną sušvirkš tik atitinkamą kvalifikaciją turintis asmenys, žinantys, kaip spręsti su tuo susijusias problemas. Skiepijama bus į rankos viršutinę dalį; tai atliks medicinos sesuo arba gydytojas. Kad vakcina būtų veiksminga, per 12 mėnesių laikotarpį reikės dviejų dozių. Norint užtikrinti geriausią apsaugą, svarbu, kad jūsų dukra būtų paskiepyta du kartus.

Dar neseniai buvo rekomenduojama mergaites skiepyti trimis vakcinės dozėmis, tačiau naujausi tyrimai parodė, kad 12-13 metų mergaitėms ir dvi dozės užtikrina lygiai tokią pačią apsaugą. Tačiau, jeigu pirmojo skiepavimo metu jūsų dukrai yra 15 ar daugiau metų, per 12 mėnesių laikotarpį jai reikės trijų vakcinės dozių, kadangi tyrimai neparodė, jog dvi dozės užtikrina tokią pat gerą šio amžiaus grupės mergaičių apsaugą kaip trys dozės.

Kada mano duktė bus skiepijama?

Kartu su šia brošiūra turėsite gauti sutikimo formą. Labai svarbu kuo greičiau pasirašyti sutikimo formą ir pristatyti ją į mokyklą. Jūsų dukteriai ŽPV vakcina bus pasiūlyta dar šiais mokslo metais. Vyresnės kaip 16 metų mergaitės gali pačios duoti sutikimą, nebent tai būtų neįmanoma dėl kokių nors konkrečių priežasčių.

Ar mūsų šeimos gydytojas bus informuotas, kad mano duktė buvo paskiepyta nuo ŽPV?

Informacija apie skiepus nuo ŽPV bus perduota jūsų šeimos gydytojui, kad būtų įtraukta į jūsų dukters ligos istoriją.

Ar ši vakcina yra saugi?

Taip. Daugiau kaip 10 metų ŽPV vakcijos saugumą atidžiai stebėjo ir dažnai peržiūrėdavo įvairios tarptautinės institucijos:

- Vaistų ir sveikatos apsaugos preparatų reglamentavimo agentūra (angl. Medicines and Healthcare products Regulation Agency (MHRA UK));
- Europos vaistų agentūra (angl. European Medicines Agency (EMA));
- Pasaulio sveikatos organizacijos Visuotinis patariamasis vakcinų saugumo komitetas.

Šios tarptautinės organizacijos nuolat patvirtina, kad ši vakcina saugi ir neturi jokio žinomo ilgalaikio šalutinio poveikio. Visame pasaulyje buvo administruota daugiau kaip 200 mln. jos dozių.

Ar ši vakcina turi kokį nors šalutinį poveikį?

Šalutinis vakcinos poveikis yra gana nedidelis – paprastai ranka skiepijimo vietoje gali šiek tiek skaudėti, patinti ir parausti, tačiau tai greitai praeina. Kitas, ne taip dažnai pasireiškiantis šalutinis poveikis gali būti galvos skausmas, pykinimas, svaigulys ir (arba) nestiprus karščiavimas.

Šiuos simptomus galima gydyti paracetamoliu arba ibuprofenu.

Kartais po injekcijos mergaitės apalpstą. Todėl po skiepijimo mergaitėms patariama 10-15 minučių pasėdėti. Tai padeda išvengti alpimo.

Labai retais atvejais, netrukus po skiepijimo kai kuriems pacientams gali sukelti alerginę reakciją. Tai gali būti tam tikros kūno dalies arba viso kūno bėrimas arba niežėjimas. Medicinos sesuo žinos, kaip tai gydyti. Dėl šios priežasties ŽPV skiepų atsisakyti nereikėtų.

Dar rečiau pasitaiko sunkesnių reakcijų, kai praėjus kelioms minutėms po injekcijos sutrinka kvėpavimas ir pacientą ištinka kolapsas. Ši reakcija vaidinama anafilaksiniu šoku. Tai itin reta reakcija ir medicinos sesuo arba daktaras paprastai žino, ką tokiu atveju daryti. Paprastai tinkamas gydymas padeda pacientams visiškai atsigauti per kelias valandas.

Jeigu naudorėtumėte gauti daugiau informacijos apie šią vakciną, „Gardasil“ paciento informacijos lapelį galite rasti čia: <https://www.medicines.org.uk/emc/> Į paieškos langelį įveskite „Gardasil“.

Tėvai apie įtariamą šalutinį vakcinos poveikį gali panešti naudodamiesi Geltonosios kortelės programa (angl. Yellow Card Scheme). Tai padaryti galima internetu, apsilankius adresu www.yellowcard.gov.uk arba paskambinus Geltonosios kortelės programos nemokamu telefonu 0808 100 3352 (pirmad.-penktad., 10.00-14.00 val.).

Ar mergaitės, besiskundžiančios alergijomis ir kitais sveikatos sutrikimais, gali skiepytis nuo ŽPV?

Taip. Jautrumas tam tikriems maisto produktams, astma, egzema, šienligė ir alergijos paprastai neturėtų trukdyti pasiskiepyti šia vakcina. Jeigu tai jums vis tiek kelia rūpestį, prieš leisdami savo dukteriai skiepytis, pasikalbėkite su mokyklos medikais arba savo šeimos gydytoju.

Ar ši vakcina turi poveikį kitiems medikamentams?

Nėra įrodymų, kad ši vakcina mažintų kitų medikamentų ar kontraceptinių tablečių veismingumą.

Ką daryti, jeigu skiepijimo dieną mano dukters dėl ligos nebus mokykloje?

Mokyklose medikai pasirūpins, kad jūsų dukteriai būtų pasiūlyta pasiskiepyti kitu metu.

Ką daryti, jeigu skiepijimo dieną mano duktė jau gyvena lytinį gyvenimą?

Jeigu mergaitė jau gyvena lytinį gyvenimą, gali būti, kad ji jau yra užsikrėtusi ŽPV. Tačiau, nežinant, kurio tipo virusu ji yra užsikrėtusi, jai vis tiek reikėtų pasiskiepyti, nes tai gali ją apsaugoti.

Ką daryti, jei įtariu, kad mano duktė yra nėščia?

Nėra žinoma apie jokius rizikos veiksnius, sietinus su nėščiųjų skiepijimu ŽPV vakcina. Tačiau, saugumo sumetimais, nerekomenduojama ŽPV vakcina skiepytis nėštumo metu. Tai nerekomenduojama ne dėl to, kad skiepai nuo ŽPV nėštumo metu yra nesaugūs, bet todėl, kad apie nėščiųjų skiepijimą šia vakcina mažai žinoma. Jeigu pasiskiepijusi nuo ŽPV, jūsų duktė sužinotų, kad yra nėščia, apie tai reikėtų pasikalbėti su šeimos gydytoju.

Skiepijimo kursą bus galima pradėti tik pasibaigus jūsų dukters nėštumui.

Ką daryti, jeigu ji nenori skiepytis?

Ji neprivalo skiepytis, jeigu to nenori, tačiau jai tai padaryti rekomenduojama dėl pirmiau nurodytų priežasčių. Pasiskiepijusi dabar ji bus apsaugota daugeliui metų. Jeigu jūsų duktė norėtų gauti daugiau informacijos, ji turėtų pasikalbėti su mokyklos medicinos specialistais – pati viena arba kartu su jumis.

Ką daryti, jeigu ji nori skiepytis, bet mes, tėvai, manome, kad jai būtų geriau to nedaryti?

Turėtumėte apie tai pasikalbėti su savo dukterimi ir mokyklos medikais, kurie gali suteikti jums daugiau informacijos. Tačiau teisiškai sprendimą jūsų duktė gali priimti pati, jeigu tik ji iki galo supranta savo sprendimo pasekmes. Labai svarbu suprasti, kad pasiskiepijusi dabar, jūsų duktė daugeliui metų bus apsaugota nuo dažniausiai gimdos kaklelio vėžį sukeliančios priežasties.

Kodėl neskiepijami berniukai?

Šios kampanijos tikslas - mergaites ir moteris apsaugoti nuo gimdos kaklelio vėžio. Berniukai gimdos kaklelio vėžiu susirgti negali, tačiau su jais reikėtų kalbėtis apie saugius lygtinius santykius, kad būtų mažesnė rizika užsikrėsti ŽPV ir jį platinti.

Papildomos informacijos apie ŽPV, šių klausimų ir atsakymų bei informacinio lapelio ieškokite mūsų interneto svetainėje: www.helpprotectyourself.info Jeigu norite gauti klausimus ir atsakymus arba informacinį lapelį kita kalba, apsilankykite mūsų interneto svetainėje arba paprašykite mokyklos medicinos sesers, kad išspausdintų jo egzempliorių.

Public Health Agency
12-22 Linenhall Street, Belfast BT2 8BS.
Tel: 0300 555 0114 (local rate).
www.publichealth.hscni.net

Find us on:

Adaptuotas iš „Public Health England“ sukurto teksto ir išleistas su jos sutikimu.